

بررسی انتقادی تأثرات معنویت از مدرنیته مبتنی بر حکمت متعالیه و رویکرد سند

الگوی پیشرفت

اسیداحمد غفاری قره‌باغ

فاطمه‌السادات هاشمیان

چکیده

معنویت یکی از مفاهیمی است که تأثیر بسیار عمیقی از مدرنیسم پذیرفته و ساختار جدیدی را ذیل مدرنیته تجربه نموده است. مدرنیسم مبتنی بر سه رکن اساسی سوپزکتیویسم، سکولاریسم و فردگرایی شکل گرفته که هر یک از این ارکان، مبنای معرفتی و ساختاری معنویت در عصر مدرن به شمار آمده است. هدف از پژوهش حاضر بررسی تأثیر این سه رکن بر ساحت معرفتی و حیث شناختی معنویت بوده و بر مبنای حکمت متعالیه و با رویکرد سند الگوی پیشرفت، اثرات این سه رویکرد در سطح ویژگی‌های معنویت مورد واکاوی قرار داده شده است. این تحقیق با روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از داده‌های کتابخانه‌ای، نشان داد که مبنای سوپزکتیویته مدرنیسم، بر ویژگی‌های معنویت تأثیرات قابل توجهی داشته است. ویژگی اصالت در زندگی و اعتبار فهم شخصی سالک معنوی از جمله این اثرات است. سکولاریزم به مثابه رکن دوم مدرنیته به دلیل اصالت بخشیدن به امور دنیوی و جایگزینی صورت‌های شرعی به جای باورها و نهادهای مذهبی، سبب ارائه ویژگی فرایندانگاری، اینجایی-اکنونی بودن، نفی مختصات محلی و تاریخی و فایده‌محوری معنویت شده است. عدم اشتراک انگاری معنوی، الهام‌محوری و کثرت‌گرایی کارکردگرایانه نیز از تأثیرات فردگرایی به مثابه رکن سوم مدرنیته بر معنویت است. این پژوهش ناظر به مبانی نظری و اصول عملی سند، در راستای نقد تأثیرات مدرنیته بر معنویت، به یکی از ارکان مهم پیشرفت تمدنی-اسلامی توجه نموده و تنزه سند الگو از این آسیب‌ها را مورد اشاره قرار داده است.

واژگان کلیدی: معنویت، مدرنیته، حکمت متعالیه، سند الگوی پیشرفت.

۱. استادیار، عضو هیأت علمی مؤسسه حکمت و فلسفه ایران، عضو اندیشکده معنویت مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، نویسنده مسئول

yarazegh@yahoo.com

۲. عضو هیأت علمی و استادیار دانشگاه فرهنگیان.